

Fiedoruk, Barbara

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych w Polsce w latach 2004-2009

Rocznik Żyrardowski 8, 157-172

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Fiedoruk*

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych w Polsce w latach 2004–2009

Wstęp

Podstawową funkcją podatków jest funkcja fiskalna. Podatki stanowią ok. 90% wszystkich wpływów budżetowych. Jednym z nich jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, który ze względu na swą prostotę w ustalaniu jego wysokości i ewidencji księgowej stanowi dosyć popularną formą opodatkowania wśród drobnych przedsiębiorców.

Celem niniejszego opracowania jest analiza kształtowania się wpływów z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów ewidencjonowanych w Polsce w aspekcie czynników determinujących jego wysokość, takich jak: przepisy podatkowe, wielkość przychodów, liczba podatników, sytuacja gospodarcza w kraju i na świecie oraz określenie perspektyw dalszego funkcjonowania tego podatku. Badaniami objęto okres od 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2009 r. Rok 2004 był początkiem debaty nad możliwością zlikwidowania tego podatku i pozostawienia jedynie karty podatkowej jako uproszczonej formy opodatkowania oraz zryczałtowanego opodatkowania duchownych. Ministerstwo uzasadniało taką propozycję zmniejszającym się zainteresowaniem podatników ryczałtem, co miało mieć odzwierciedlenie w malejącej do 2004 r. liczbie podatników¹. Rok ten był również szczególny ze względu na wejście Polski do Unii Europejskiej i tym samym stworzenie nowych możliwości dla prowadzenia działalności gospodarczej.

---

* Dr, Zakład Finansów, Wydział Ekonomiczny Politechniki Radomskiej.

¹ *Strategia podatkowa*, Ministerstwo Finansów 2004.

1. Wstępna analiza kształtowania się zryczałtowanego podatku dochodowego w Polsce w latach 2004–2009

Zryczałtowany podatek dochodowy został wprowadzony w 1994 r. W związku z tym, że przepisy były nieprecyzyjne wprowadzano wiele poprawek – nawet w ciągu roku podatkowego. Obecnie funkcjonowanie zryczałtowanego podatku od przychodów ewidencjonowanych zostało uregulowane w ustawie z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. z 1998 r., Nr 144, poz. 930. z późn. zm.)².

Stanowi on uproszczoną formę opodatkowania osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą lub uzyskujących przychody z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze.

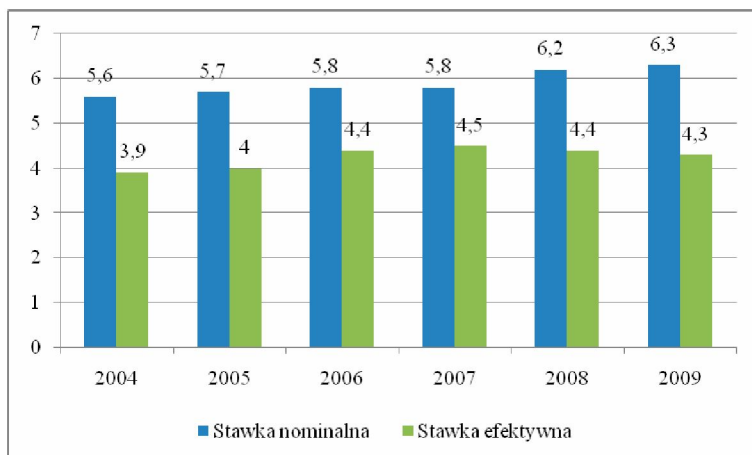
W latach 2004–2007 następował sukcesywny wzrost kwoty zryczałtowanego podatku podlegającego wpłacie przez podatników i to zarówno z tytułu przychodów z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, jak i z tytułu najmu i umów o podobnym charakterze (tab. 1). Było to skutkiem zwiększania się efektywnej stawki podatkowej z 3,9% w 2004 r. do 4,5% w 2007 r. (rys. 1). Stawka efektywna w 2004 r. różniła się od stawki nominalnej o 1,7 pp., a w 2007 r. o 1,3 pp. Od 2008 r. podatkowa stawka efektywna zaczęła się zmniejszać, a różnica w odniesieniu do

Tabela 1. Ryczałt należny według grupy podatników w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	Kwota ryczałtu w tys. zł					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dane podatników płacących ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	1 157 198	1 195 828	1 449 305	1 642 848	1 311 968	1 077 977
Dane podatników płacących ryczałt od przychodów osiąganych wyłącznie z najmu, podnajmu	122 095	154 328	190 601	231 302	302 853	331 848
Razem	1 279 293	1 350 156	1 639 906	1 874 150	1 614 821	1 409 825

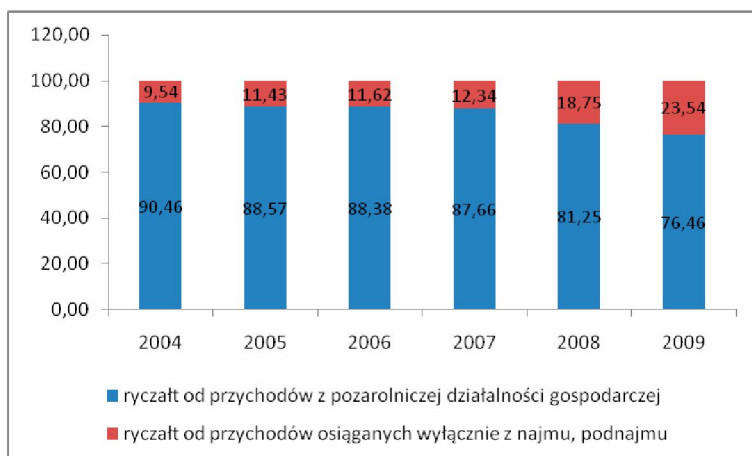
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2004 (2005, 2006, 2007, 2008, 2009) rok, Ministerstwo finansów, Departament Podatków.

² Zwana dalej ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym.

Rys. 1. Stawka nominalna i efektywna zryczałtowanego podatku dochodowego w latach 2004–2009

Źródło: jak w tab.1.

Rys. 2. Struktura wysokości ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w podziale na ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz z najmu i podnajmu w latach 2004–2009 (w %)

Źródło: jak w tab.1.

stawki nominalnej, która cały czas rosła – zwiększać. W 2008 r. wynosiła 1,8 pp., a w 2009 r. 2 pp. Oczywiście, w tym okresie, znalazło to odbicie w spadku ogólnej kwoty należnego podatku zryczałtowanego. W 2008 r. w stosunku do 2007 r. ryczałt zmniejszył się o 259 329 zł, a w 2009 r. w stosunku do 2008 r. o 204 996 zł. Jednak spadek ten dotyczył tylko wpły-

wów podatku z tytułu przychodów z działalności gospodarczej. Warto podkreślić, że podatek płacony od przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze nadal wzrastał oraz stanowił coraz istotniejszą pozycję w ogólnej kwocie płaconego ryczałtu. Jego udział w 2009 r. wzrósł o 14 pp. w stosunku do 2004 r. (rys. 2).

Na kształtowanie się stawki efektywnej i tym samym należnego ryczałtu miały wpływ działania podejmowane przez podatników w celu ograniczenia obciążeń podatkowych poprzez stosowanie przysługujących odliczeń od przychodu i podatku. Wysokość tych odliczeń w ujęciu ogólnym przedstawiono w tabeli 2 i 3. Największy udział w odliczeniach od przychodu, bo ponad 97%, miały składki na ubezpieczenie społeczne. W przypadku odliczeń od zryczałtowanego podatku na pierwszym miejscu znajdowały się składki na ubezpieczenie zdrowotne i wykazywały tendencję rosnącą w całym badanym okresie. W 2004 r. stanowiły one 78,17% odliczanych kwot od podatku, a w 2009 r. aż 97,27%. Odwrotną tendencję wykazywały ulgi podatkowe, które w analogicznym okresie wynosiły odpowiednio 21,83% oraz 2,73%.

Tabela 2. Wysokość odliczeń od przychodu w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	Kwota odliczeń od przychodu w tys. zł					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Składki na ubezpieczenia społeczne	1 050 828	1 072 086	1 054 268	1 012 457	993 820	1 104 701
Straty z lat ubiegłych	9 961	10 701	9 277	7 136	6 299	7 210
Ulgi podatkowe	11 758	14 519	13 818	16 616	23 486	17 114
Razem	1 072 547	1 097 306	1 077 363	1 036 209	1 023 605	1 129 025

Źródło: jak w tab.1.

Tabela 3. Wysokość odliczeń od ryczałtu w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	Kwota odliczeń od ryczałtu w tys. zł					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	404 464	415 461	443 902	490 034	551 653	570 397
Ulgi podatkowe	112 935	100 545	41 899	29 287	24 560	16 029
Razem	517 399	516 006	485 801	519 321	576 213	586 426

Źródło: jak w tab.1.

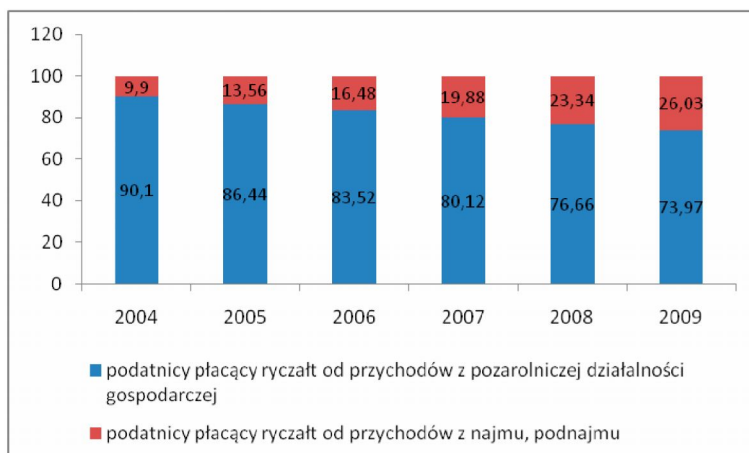
Zmiennej tendencji w zakresie wpływów z tytułu omawianego podatku towarzyszył wzrost ogólnej liczby podatników (tab. 4). Dotyczyło to jednak tylko podatników płacących ryczałt od przychodów z najmu i dzier-

zawy, a znalazło odbicie w strukturze liczby podatników, w której rośnie udział podmiotów płacących ryczałt od przychodów ewidencjonowanych z tytułu najmu (rys. 3). W 2009 r. w porównaniu z 2004 r. udział ten zwiększył się o 16,13 pp.

Tabela 4. Liczba podatników ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych uzyskujących przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz z najmu, podnajmu i dzierżawy w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Liczba podatników płacących ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	576 095	552 485	548 129	539 253	547 047	542 005
Liczba podatników płacących ryczałt od przychodów osiągniętych wyłącznie z najmu, podnajmu	63 312	86 682	108 119	133 778	166 538	190 755
Razem	639 407	639 167	656 248	673 031	713 585	732 760

Źródło: jak w tab. 1.

Rys. 3. Struktura liczby podatników ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w podziale na ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz z najmu i podnajmu w latach 2004–2009 (w %)

Źródło: jak w tab. 1.

Przedstawiona powyżej ogólna analiza w zakresie wpływów z tytułu ryczałtowanego podatku dochodowego skłania do bardziej szczegółowego zbadania zaistniałej sytuacji w zakresie tego podatku w podziale na poszczególne grupy podatników.

2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze

W badanym okresie przychody osiągane przez osoby fizyczne z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze do wysokości 4 000 euro opodatkowane były stawką 8,5%. Od nadwyżki przychodu ponad tę kwotę ryczałt wynosił 20%³. Opodatkowanie to dotyczyło przychodów z umów, które nie były zawierane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Wielkość przychodów w podziale na poszczególne stawki przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Przychód uzyskiwany przez podatników wyłącznie z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze w latach 2004–2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
wg stawki 8,5%	561 419	751 592	889 151	1 118 516	1 403 114	1 542 470
wg stawki 20%	405 485	498 265	599 481	703 142	944 799	1 030 237
wg stawek określonych przez organ podatkowy	179	81	362	294	164	369
Razem	967 083	1 250 038	1 488 994	1 821 952	2 349 077	2 573 076

Źródło: jak w tab. 1.

Można zaobserwować ciągły wzrost przychodów zarówno opodatkowanych stawką 8,5%, jak i 20%. Udział przychodów opodatkowanych wyższą stawką oscylował w granicach 40%. Liczba podatników w latach 2006–2009 również ciągle się zwiększała (tab. 6). Na zaistniałą sytuację z pewnością miały wpływ omówione poniżej czynniki.

³ Art.12 ust. 1 pkt. 3a ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym.

Od 1 stycznia 2010 roku ryczałt ewidencjonowany od przychodów z najmu prywatnego podatnicy opłacają według jednolitej 8,5% stawki. Powyższą zmianę wprowadzono w ww. artykule 12 ust. 1 pkt 3a ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym na podstawie art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z .2010 r. Nr 3, poz. 13).

Tabela 6. Liczba podatników zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów uzyskiwanych z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
wg stawki 8,5%	108 017	133 667	166 392	190 586
wg stawki 20%	23 850	29 374	41 952	53 499
wg stawek określonych przez organ podatkowy	28	28	22	39
Razem*	x	x	x	x

* liczba podatników wg poszczególnych stawek nie jest sumowana dlatego, że jeden podatnik może płacić podatek wg kilku stawek.

Źródło: jak w tab. 1.

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz ożywienie gospodarcze spowodowały m.in. rozwój rynku nieruchomości. W lokale przeznaczone na działalność gospodarczą inwestowały nie tylko firmy, ale i osoby fizyczne nieprowadzące takiej działalności. Ponadto wystąpił boom budowlany w zakresie lokali mieszkalnych, które były przeznaczone przez prywatnych właścicieli na wynajem. Wprawdzie w 2008 r. w wyniku kryzysu finansowego nastąpiło lekkie zahamowanie na rynku nieruchomości, nie miało ono jednak negatywnego wpływu na przychody z tytułu najmu i dzierżawy oraz liczbę podatników.

Ważnym czynnikiem oddziałującym na kształtowanie się wielkości przychodów z ww. tytułów oraz liczby podatników był kurs euro, według którego ustala się limit przychodów powodujący przejście z opodatkowania stawką 8,5% na 20%⁴. Sukcesywny spadek średniego kursu euro z 4,5685 zł w 2003 r. do 3,3775 zł w 2008 r. spowodował obniżenie się poziomu przychodu, od którego naliczany jest podatek według stawki 20%. I tak limit ten wynikający z przemnożenia 4000 euro przez średni kurs euro kształtował się następująco w poszczególnych badanych latach:

2004 r.	– 18 274 zł,
2005 r.	– 17 514,80 zł,
2006 r.	– 15 666,40 zł,
2007 r.	– 15 934 zł,
2008 r.	– 15 072 zł,
2009 r.	– 13 510 zł.

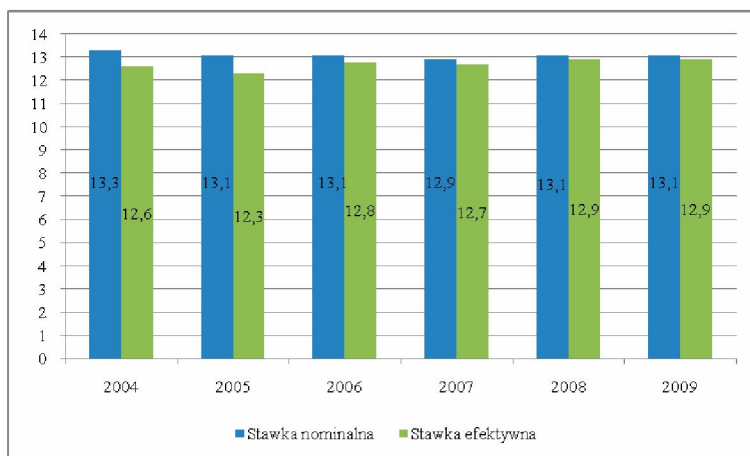
Sytuacja ta wpłynęła na zwiększenie się liczby podatników i przychodów opodatkowanych stawką 20%, co rzutowało na ogólną wielkość ryczałtu.

⁴ Zgodnie z art. 4 ust.2 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym kwoty wyrażone w euro przelicza się na walutę polską według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu 1 października roku poprzedzającego rok podatkowy.

W 2009 r. w porównaniu z 2004 r. podatnik uzyskujący przychód w wysokości 4000 euro w przeliczeniu na złote polskie musiał zapłacić podatek o 953 zł wyższy, ponieważ różnica między przychodami wynosiła 4764 zł.

W przypadku ryczałtu dotyczącego najmu i dzierżawy stawka nominalna niewiele różniła się od podatkowej stawki efektywnej (rys. 4). W badanym okresie największa różnica 0,8 pp. wystąpiła w 2005 r., natomiast od 2007 r. utrzymywała się na tym samym poziomie i wynosiła 0,2 pp. Zbliżenie stawki efektywnej do nominalnej w zakresie zryczałtowanego podatku od przychodów z najmu i dzierżawy wynika przede wszystkim z faktu, że przychody te nie powstają z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, ale są dodatkowym źródłem dochodu podatnika. W związku z tym osoby, które prowadziły wynajem lub dzierżawę były najczęściej opodatkowane na zasadach ogólnych z innych tytułów, np. umowy o pracę i właśnie w tym zakresie dokonywały odliczeń zarówno od dochodu, jak i podatku. Rezygnowały natomiast z takiej możliwości przy zryczałtowanym podatku. Czynnikiem determinującym takie postępowanie podatników był najprawdopodobniej fakt, że przychodów podlegających ryczałtowi nie łączy się z innymi przychodami czy dochodami oraz, że ta forma opodatkowania nie pozwala na wspólne opodatkowanie ze współmałżonkiem, co, jak wiadomo, w określonych sytuacjach przynosi spore „oszczędności podatkowe”.

Rys. 4. Stawka nominalna i efektywna zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów z najmu i dzierżawy w latach 2004–2009

Źródło: jak w tab. 1.

3. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych z pozarolniczej działalności gospodarczej

W zależności od rodzaju działalności gospodarczej przychód z niej uzyskiwany opodatkowany jest stawką 20%, 17%, 8,5%, 5,5% oraz 3%. Ma to oczywiście przełożenie na wysokość wpływów z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego. Generalnie do 2008 r. wszystkie przychody opodatkowane powyższymi stawkami rosły z wyjątkiem opodatkowanych stawką 17%, które wykazywały tendencję malejącą (tab. 7 i 8). Stawka w wysokości 17% dotyczy m.in. przychodów ze świadczenia usług: reprodukcji komputerowych nośników informacji, pośrednictwa w sprzedaży pojazdów mechanicznych i motocykli, pośrednictwa w sprzedaży części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych i motocykli, pośrednictwa w handlu hurtowym, hoteli, parkingowych, obsługi centrali wzywania radio-taxi, pilotowania, organizatorów i pośredników turystycznych, w zakresie zarządzania nieruchomościami, wynajmu samochodów osobowych, wynajmu pozostałych środków transportu, doradztwa w zakresie sprzętu komputerowego, pozyskiwania personelu, opieki społecznej świadczonych przez instytucje o charakterze doraźnym, opieki społecznej związanych z przystosowaniem zawodowym. Od 2008 r. również pozostałych grupach przychodów zaobserwować można ich spadek, oprócz przychodów osiąganych w zakresie wolnych zawodów, do których ma zastosowanie stawka 20%. W tym przypadku w 2009 r. w porównaniu z 2004 r. nastąpił wzrost przychodów o 178,7 pp.

Tabela 7. Przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej według stawek w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	Kwota przychodu w tys. zł					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
wg stawki 3,0%	10 879 120	10 068 044	10 488 664	10 984 883	8 249 989	7 680 527
wg stawki 5,5%	14 069 509	14 849 455	16 928 064	20 232 306	17 472 056	14 973 377
wg stawki 8,5%	7 096 404	7 275 068	8 419 273	8 709 294	8 304 032	7 562 682
wg stawki 10%	8 623	10 865	19 825	89 085	21 463	20 024
wg stawki 17%	123 970	113 085	110 743	109 222	100 562	87 827
wg stawki 20%	20 620	26 382	32 447	42 053	51 447	57 464
wg stawek określonych przez organ podatkowy	2 526	4 993	2 903	7 221	5 476	1 913
Razem	32 200 772	32 347 892	36 001 919	40 174 064	34 205 025	30 383 814

Źródło: jak w tab. 1.

Tabela 8. Struktura przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej według stawek w latach 2004–2009 (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
wg stawki 3,0%	33,79	31,12	29,13	27,34	24,12	25,28
wg stawki 5,5%	43,69	45,91	47,02	50,36	51,08	49,28
wg stawki 8,5%	22,04	22,49	23,39	21,68	24,28	24,89
wg stawki 10%	0,03	0,03	0,05	0,22	0,06	0,06
wg stawki 17%	0,38	0,35	0,31	0,27	0,29	0,29
wg stawki 20%	0,06	0,08	0,09	0,11	0,15	0,19
wg stawek określonych przez organ podatkowy	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01
Razem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: jak w tab. 1.

Największy udział w przychodach ogółem miały w badanym okresie przychody opodatkowane stawką 5,5%. Stawka ta dotyczyła m.in.: przychodów z działalności wytwórczej, robót budowlanych lub w zakresie przewozów ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej 2 ton. Przychody z tego rodzaju działalności rosły sukcesywnie od 2004 r., osiągając najwyższą wartość w 2007 r. W 2008 r. nastąpił znaczny ich spadek, który pogłębił się jeszcze w 2009 r. Zaistniała sytuacja była wynikiem zahamowania boomu budowlanego oraz kryzysu finansowego. Zmalało bowiem zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi. Co ciekawe, liczba podatników uzyskujących przychody z tego typu działalności w latach 2006–2009 cały czas wzrastała, chociaż w końcowym okresie będącym przedmiotem badań nie tak intensywnie (tab. 9). W roku 2008 w porównaniu z 2007 r. liczba podatników zwiększyła się o 13 442 osoby, ale w 2009 r. w odniesieniu do roku poprzedniego już tylko o 1005 osoby. Było to oczywiście naturalną reakcją na sytuację gospodarczą nie tylko w Polsce, ale i na świecie.

Na kolejnych miejscach pod względem udziału w przychodach ogółem znajdują się przychody opodatkowane stawką 3% oraz 8,5%. Stawka 3% dotyczyła przychodów osiąganych z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%, z działalności usługowej w zakresie handlu⁵. W 2009 r. przychody opodatkowane stawką 3,5% były niższe od przychodów uzyskanych w 2004 r. o 3 198 593 tys. zł, co stanowiło spadek o 29,5%.

Stawka 8,5% stosowana była m.in. do przychodów z działalności usługowej, w tym przychodów z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%, przychodów

⁵ Art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym.

związanych ze zwalczaniem pożarów i zapobieganiem pożarom, przychodów ze świadczenia usług związanych z prowadzeniem przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, przychodów ze świadczenia usług związanych z ogrodami botanicznymi i zoologicznymi oraz obszarami z obiektami przyrody chronionej, przychodów z działalności polegającej na wytwarzaniu przedmiotów z materiału powierzonych przez zamawiającego, prowizji uzyskanej przez komisanta ze sprzedaży na podstawie umowy komisji, prowizji uzyskanej przez kolportera prasy na podstawie umowy o kolportaż prasy⁶. Przychody te wykazały w 2009 r. niewielki, bo o 6,6%, wzrost w porównaniu z 2004 r.

Tabela 9. Liczba podatników ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych uzyskujących przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2004–2009⁷

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
wg stawki 3,0%	200 384	189 778	182 561	177 837
wg stawki 5,5%	151 012	163 855	177 297	178 302
wg stawki 8,5%	186 277	182 606	181 805	180 129
wg stawki 10%	139	378	246	214
wg stawki 17%	5 362	5 287	4 854	4 554
wg stawki 20%	1 835	2 042	2 473	2 793
wg stawek określonych przez organ podatkowy	122	172	136	93
Razem *	x	x	x	x

* liczba podatników wg poszczególnych stawek nie jest sumowana dlatego, że jeden podatnik może płacić podatek wg kilku stawek.

Źródło: jak w tab. 1.

Zaistniała sytuacja, o czym była mowa wcześniej, była skutkiem przede wszystkim ogólnej sytuacji gospodarczej kraju i zagranicy.

W 2008 r. tempo wzrostu gospodarczego było wolniejsze od bardzo wysokiego w dwóch poprzednich latach. Kumulacja niekorzystnych zjawisk na globalnych rynkach finansowych oraz pogarszająca się koniunktura w gospodarce światowej wpływały na stopniowe osłabienie dynamiki popytu zagranicznego, a pośrednio oddziaływały na postawy przedsiębiorców krajowych, którzy ograniczyli rozszerzanie mocy produkcyjnych. Od połowy 2008 r. obniżyła się dynamika produkcji w przemyśle. Nadal wysoki, ale

⁶ Art. 12 ust. 1 pkt 3 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym.

⁷ Za lata 2004–2005 brak danych.

również wolniejszy niż w latach poprzednich był wzrost produkcji budowlano-montażowej⁸.

W I półroczu 2009 r. obserwowano dalsze spowolnienie gospodarcze, którego skutki przedkładały się na sytuację finansową przedsiębiorstw, rynek pracy i stan finansów publicznych. Nasilenie niekorzystnych zjawisk było jednak w Polsce znacznie mniejsze niż w innych krajach Unii Europejskiej. Odnotowano spadek produkcji sprzedanej przemysłu, sprzedaży detalicznej oraz usług w transporcie. Produkcja budowlano-montażowa, pomimo obniżenia w I kwartale 2009 r., w całym 2009 r. ukształtowała się na poziomie nieco wyższym niż w 2008 r.⁹. Zaobserwowano również poprawę dynamiki produkcji w przemyśle, sprzedaży detalicznej, usług w transporcie i łączności oraz obrotów w handlu zagranicznym¹⁰, co jednak nie znalazło bezpośredniego przełożenia na wzrost przychodów podlegających ryczałtowi.

Oprócz spowolnienia gospodarczego za znaczącą przyczynę w obniżeniu się przychodów, od których płacono podatek ryczałtowy można uznać zmianę przepisów od 2008 r. dotyczących możliwości opodatkowania omawianym podatkiem osób fizycznych prowadzących działalności gospodarczą. W latach 2004–2007 podatnicy mogli płacić ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, jeśli w roku poprzedzającym rok podatkowy uzyskali przychody z działalności, prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej równowartości 250 000 euro lub uzyskali przychody wyłącznie z działalności prowadzonej w formie spółki, a suma przychodów wspólników spółki z tej działalności nie przekroczyła kwoty 250 000 euro. Od 2008 roku kwota ta została zmniejszona do kwoty 150 000 euro, co w połączeniu z malejącym średnim kursem euro powodowało obniżenie limitu osiągniętych przychodów powodujących przejście na opodatkowanie na zasadach ogólnych¹¹.

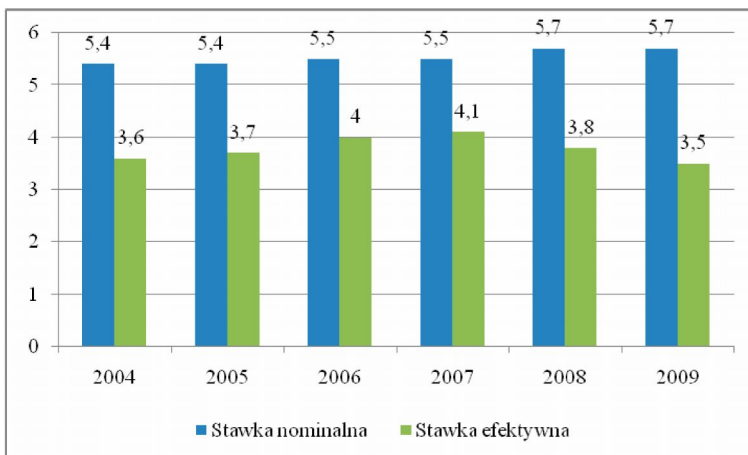
Analizując czynniki wpływające na kształtowanie się ryczałtu płaconego przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, należy wspomnieć o efektywnej stawce podatkowej, która w przeciwieństwie do sfery najmu i dzierżawy była znacznie niższa od stawki nominalnej (rys. 5).

⁸ *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, rok 2008*, GUS, Warszawa 2009, s. 3.

⁹ *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, I półrocze 2009*, GUS, Warszawa 2009, s. 3.

¹⁰ *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, 2009*, GUS, Warszawa 2010, s. 3.

¹¹ Limit ten przelicza się na walutę polską według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu 1 października roku poprzedzającego rok podatkowy.

Rys. 5. Stawka nominalna i efektywna zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2004–2009

Źródło: jak w tab. 1.

Różnica ta w latach 2004–2007 zmniejszyła się z 1,8 pp. do 1,4 pp. Natomiast w 2008 r. wzrosła do 1,9 pp., a w 2009 r. wynosiła 2,2 pp. Znalazło to odbicie w spadku kwoty należnego ryczałtu od przychodów z działalności gospodarczej o czym była mowa wcześniej. Jak widać w tym przypadku, podatnicy w większym stopniu wykorzystywali dopuszczone prawem ulgi podatkowe. Na zakończenie rozważań warto jeszcze przedstawić przeciętne dane na osobę odprowadzającą ryczałt w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą (tab.10), które potwierdzają wcześniejsze analizy.

Tabela 10. Przeciętne dane w przeliczeniu na jednego podatnika płacącego ryczałt od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
przeciętny przychód brutto w zł	55 895	58 550	65 681	74 499	62 527	56 058
przeciętne odliczenie od przychodu w zł	1 856	1 978	1 957	1 913	1 859	2 072
przeciętny przychód netto w zł	54 039	56 572	63 724	72 586	60 668	53 986
przeciętny ryczałt przed odliczeniami w zł	2 895	3 083	3 513	4 001	3 443	3 062
przeciętne odliczenie od ryczałtu w zł	887	918	878	955	1 045	1 074
przeciętny ryczałt należny w zł	2 008	2 165	2 645	3 046	2 398	1 988

Źródło: jak w tab. 1.

Jak wynika z tab. 10, przeciętny ryczałt płacony przez podatnika wzrastał do 2007 r., by od 2008 r. znacznie się zmniejszyć. W 2009 r. osią-

gnął niższy poziom niż w 2004 r. Wpłynęło na to nie tylko zmniejszenie przeciętnego przychodu, ale i najwyższe w całym badanym okresie odliczenia zarówno od przychodu, jak i od podatku. Można prognozować, że tendencja spadkowa wysokości należnego ryczałtu od przychodów z działalności gospodarczej będzie utrzymywała się przy obecnej sytuacji ekonomicznej kraju i obowiązujących przepisach podatkowych.

Podsumowanie

Reasumując, można stwierdzić, że spada znaczenie zryczałtowanego podatku dochodowego w sferze pozarolniczej działalności gospodarczej, a wzrasta w przypadku najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze. Przełomowym rokiem był rok 2008, w którym to wzrostowi liczby podatników towarzyszył spadek wysokości należnego ryczałtu. Był to rok szczególny ze względu na zmianę przepisów podatkowych regulujących ryczałt oraz kryzys gospodarczy, który dotknął przede wszystkim osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Należy spodziewać się, że ta forma opodatkowania będzie coraz mniej popularna wśród osób prowadzących działalność gospodarczą, natomiast wzrośnie zainteresowanie nią osób uzyskujących przychody z najmu i dzierżawy. Dla tych pierwszych czynnikiem wpływającym na spadek atrakcyjności ryczałtu jest obniżenie kwoty przychodów do równowartości 150 000 euro pozwalającej na jego opłatę, a z drugiej strony zwiększenie atrakcyjności opodatkowania dochodów na zasadach ogólnych, chociażby poprzez obniżenie stawki podatkowej do 18% w pierwszym progu podatkowym oraz zwiększenie go do poziomu dochodu wynoszącego 85 528 zł. Ważnym elementem opodatkowania w ten sposób jest możliwość uwzględniania kosztów uzyskania przychodów, przez co podatnik płaci podatek od rzeczywiście osiągniętego dochodu, a nie tak jak w przypadku ryczałtu od przychodu. Może zdarzyć się sytuacja, że faktycznie podatnik będzie ponosił stratę, ale będzie musiał zapłacić zryczałtowany podatek.

Dla osób uzyskujących przychody z najmu i dzierżawy ryczałt z pewnością może okazać się opłacalny ze względu na zmianę przepisów od 2010 r., które wprowadziły jednolitą 8,5% stawkę opodatkowania wszystkich przychodów z najmu, podnajmu dzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, które podlegają przepisom ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, niezależnie od ich wysokości.

Literatura

1. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2004 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2005.
2. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2005 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2006.
3. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2006 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2007.
4. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2007 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2008.
5. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2008 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2009.
6. *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2009 rok*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków, maj 2010.
7. *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, rok 2008*, GUS, Warszawa 2009, s. 3.
8. *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, I półrocze 2009*, GUS, Warszawa 2009, s. 3.
9. *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, 2009*, GUS, Warszawa 2010, s.3
10. Strategia podatkowa. Ministerstwo Finansów 2004.
11. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. nr 114, poz. 930 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 13.01.2010 r. Nr 3, poz. 13).

The lump-sum from registered revenues in Poland between 2004 and 2009

Summary

Lump-sum from registered revenue constitutes a simplified form of taxation for people engaged in business activity and individuals obtaining income from renting.

The aim of the article is to analyse the development of the amount of lump-sum income tax in Poland between 2004 and 2009. The article con-

siders the selected factors which determine the amount of the aforementioned tax and define the prospects for its further functioning.

The decisive year for the functioning of the analysed tax was year 2007. This was due to the changes in tax regulations regarding lump-sum tax as well as the beginning of the economic crisis. This led to a decrease in the lump-sum which was due in the following years. What should be emphasised is that this drop related only to the lump-sum from income obtained from business activity. There was an upward trend in the lump-sum of income from rent, lease and contracts of a similar nature over the analysed period.